młode edukacja horyzonty

CYKL | Filmowe sekrety
GRUPA WIEKOWA | klasy 1-3 szkoły podstawowej

ANALIZA PSYCHOLOGICZNA

opracowanie: Alicja Moderau

FILM | „Biuro Detektywistyczne Lassego i Mai. Licz do czterech”, reż. T. Mackic

Biuro Detektywistyczne dwojga przyjaciół znów zaprasza widzów do rozwikłania niezwykłej zagadki. Lasse i Maja, główni bohaterowie, stają się świadkami niebezpiecznej intrygi snutej podczas wyjątkowego konkursu w ich miasteczku Valleby. Rywalizacja sąsiadów pozwala pochylić się nad tematami zemsty czy zazdrości, ale także wartości płynącej ze współpracy, przyjaźni i uczciwości. Film powstał na podstawie popularnej serii książkowej autorstwa Martina Widmarka, kierowanej do dzieci od wieku wczesnoszkolnego.

TEMATY DO OMÓWIENIA

Zazdrość. Jak rozpoznać i radzić sobie z tym uczuciem
Co to znaczy być dobrym przyjacielem?
O zakładaniu masek – jak być sobą w różnych rolach społecznych

Zazdrość. Jak rozpoznać i radzić sobie z tym uczuciem

Zazdrość to emocja złożona, pojawiająca się w sytuacjach, gdy jednostka postrzega zagrożenie utraty czegoś dla niej istotnego: najczęściej uwagi, uczuć, pozycji społecznej lub relacji interpersonalnej na rzecz innej osoby. Może pełnić funkcję sygnałową, informując o potrzebach emocjonalnych, np. potrzebie bliskości, bezpieczeństwa czy akceptacji. Jednak niekontrolowana lub tłumiona zazdrość może prowadzić do napięć w relacjach, zachowań impulsywnych, a nawet agresji emocjonalnej lub fizycznej. Zazdrość nie jest emocją jednorodną, łączy w sobie elementy takich uczuć jak: lęk przed utratą (np. przyjaźni lub miłości), złość wobec osoby trzeciej lub obiektu zazdrości, smutek i poczucie niższej samooceny, a czasami także wstyd z powodu własnej reakcji. Zazdrość pojawia się już we wczesnym dzieciństwie; jest uznawana za jedną z naturalnych emocji towarzyszących rozwojowi społecznemu i emocjonalnemu dziecka. Jej formy i intensywność zmieniają się wraz z wiekiem i dojrzewaniem funkcji poznawczych. Ważnym momentem w radzeniu sobie z tym uczuciem jest okres wczesnoszkolny, charakterystyczny dla rozwijania poczucia własnej wartości i początków porównań społecznych, przy jednoczesnym ukształtowaniu postrzegania subtelnych niuansów społecznych

CC BY-NC-ND: uznanie autorstwa – użycie niekomercyjne – bez utworów zależnych 3.0 Polska
Licencja ta zezwala na rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie w celach niekomercyjnych oraz pod warunkiem zachowania go w oryginalnej postaci (nie tworzenia utworów zależnych).

oraz poczucia sprawiedliwości. Taka zazdrość złożona dotyczy już nie tylko relacji rodzinnych, ale też osiągnięć, pozycji w grupie, wyglądu. Może pojawić się również zazdrość o przyjaźnie („Jest moją najlepszą przyjaciółką, a teraz bawi się z kimś innym"), sukcesy szkolne czy uznanie dorosłych. Lepsza kontrola impulsów w tym okresie rozwojowym pozwala często na stosowanie bardziej złożonych strategii radzenia sobie z tym uczuciem.
W filmie zazdrość pojawia się u Lassego, który obserwuje, jak Maja zafascynowana Sixtenem oddala się od ich wspólnej agencji i coraz więcej czasu oraz uwagi poświęca nowemu koledze. W okresie wczesnoszkolnym niejednokrotnie dzieci przeżywają pierwsze zauroczenia, ale także pierwsze rozczarowania i odrzucenia. Rodząca się w takich chwilach zazdrość może powodować zniszczenie relacji, izolowanie się albo działania odwetowe. Już samo przyznanie się do przeżywania zazdrości może wzbudzać u dzieci poczucie wstydu. Dlatego rozmowa o filmowych bohaterach może stać się dobrą okazją do omówienia swoich dylematów, lecz bez odkrywania się w pełni i narażania na ośmieszenie czy zażenowanie. Warto normalizować uczucie zazdrości, pokazując, że może ono dotykać każdego człowieka i że można sobie z nim radzić. Zazdrość, jak i inne uczucia, jest dla nas ważnym sygnałem: któreś z potrzeb są sfrustrowane. Należy więc przyjrzeć się im i próbować się nimi zaopiekować: czy będzie to potrzeba bliskości, osiągania sukcesów czy bycia dostrzeganym i docenianym. Na przykładzie Lassego możemy omawiać z młodymi widzami, jak radzić sobie z zazdrością w sposób konstruktywny – za pomocą rozmowy, troski i zaangażowania.

Pytania:

Jak czuł się Lasse, gdy Maja była zafascynowana nowym kolegą? Dlaczego nie powiedział o tym przyjaciółce? Co pomogło mu radzić sobie z zazdrością? Czy zazdrość to złe uczucie? O czym nas informuje? Jak można sobie z nią radzić?

Co to znaczy być dobrym przyjacielem?

Szkolniaki trenują się w relacjach. To niezwykle ważny okres, gdy wzrost samodzielności i niezależności oraz zainteresowania grupą rówieśniczą owocują najróżniejszymi eksperymentami na polu społecznym. Dla wielu dzieci w tym wieku posiadanie przyjaciela staje się celem i najwyższą wartością, a od jakości tej relacji nierzadko zależy nastrój młodego człowieka i motywacja do innych działań. W filmie śledzimy losy dwójki zgranych przyjaciół, co jednak ciekawe, w tej części ich historii obserwować możemy kryzys tej relacji. Dojrzewanie wystawia na próbę dotychczasową sielankową współpracę. Przez co rodzą się ważne dla młodych widzów refleksje: czy w prawdziwej przyjaźni może pojawić się niezgoda? Czy przyjaciele powinni zawsze działać razem? Czy w takich relacjach jest miejsce na własne tajemnice, przestrzeń tylko dla mnie?

Desperacko poszukując przyjaciela, dzieci często są w stanie poświęcić wszystko (i wszystkich), by nawiązać upragnioną więź. Korzystając z doświadczeń Mai i Lassego, możemy rozmawiać z nimi o tym, jak ważne jest posiadanie – nawet w bliskiej relacji – własnego zdania, własnej opinii i własnej przestrzeni. Ucząc ich szacunku do odmienności i czyichś potrzeb, dajemy im prawo, by również oni sami szanowali swoje uczucia oraz pragnienia. Pokazując za pomocą filmowych bohaterów, że różnica zdań może być wzbogacająca, a nie niszcząca, dajemy dzieciom szansę na budowanie zdrowych relacji. Wspieramy również mechanizmy radzenia sobie w sytuacji konfliktu lub zagrożenia wykorzystaniem. Warto pytać dzieci, jak rozumieją lojalność detektywów względem siebie, nawet mimo różnic ich zdań, oraz o to, co dała im możliwość podejmowania się oddzielnych misji, mimo wspólnego celu.

Pytania:

Jak zachowuje się dobry przyjaciel? Jak się przy nim czujemy? Czy najlepsi przyjaciele muszą być cały czas razem? Czy powinni we wszystkim się zgadzać? Co pozwoliło Lassemu i Mai ostatecznie zatriumfować w misji przedstawionej w filmie „Licz do czterech"?

CC BY-NC-ND: uznanie autorstwa – użycie niekomercyjne – bez utworów zależnych 3.0 Polska
Licencja ta zezwala na rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie w celach niekomercyjnych oraz pod warunkiem zachowania go w oryginalnej postaci (nie tworzenia utworów zależnych).

O zakładaniu masek – jak być sobą w różnych rolach społecznych

Jedną z bardziej intrygujących (i nieco przerażających) postaci w filmie jest Lis – maskotka miasta. Oprócz lekkiego dreszczyku wnosi ona do historii coś o wiele ważniejszego: przesłanie o ukrywaniu się pod różnymi maskami i przebraniami. Młodzi widzowie zapewne znają już takie sytuacje, w których dana osoba zachowuje się zupełnie inaczej w różnych kontekstach społecznych, np. ktoś, kto jest przesadnie ugrzeczniony przy nauczycielu czy rodzicach, a za ich plecami pozwala sobie na nieco inne postępowanie. Jak widzimy w filmie, ludzie „zakładają maski" z różnych powodów: niektórzy boją się, że bez nich nie będą wystarczający, inni chcą ukryć swoje prawdziwe intencje, jeszcze inni zabiegają w ten sposób o akceptację. Tata Sixtena chce zapewnić synowi sukces (a sobie – zemstę), więc działa w przebraniu, Dino chce zarobić potrzebne pieniądze, nie ujawniając przy tym swojej współpracy z nielubianą Betty. Dopiero kiedy „opadają maski" i prawdziwe historie bohaterów mają szanse wybrzmieć ze sceny, następuje *katharsis*, a w miejsce lęku i niepokoju wkraczają zrozumienie oraz bliskość.

Dzieci w wieku szkolnym zaczynają rozumieć koncept adekwatności społecznej i pewnych norm obowiązujących w danych kontekstach. O ile jasne jest, że pewne zachowania nie będą uchodzić za akceptowalne, np. w klasie, o tyle warto pamiętać, że nawet stosując się do określonych zasad, można robić coś w zgodzie ze sobą – lub wbrew sobie. Rozmawiając o tym, dobrze jest posłużyć się przykładem Kristera, który w poczuciu odrzucenia i niedostrzeżenia, pozostawiony na sali, przywdziewa strój, by zyskać akceptację i należne sobie miejsce. Poczucie, że jest się niewystarczającym często staje się przyczyną ukrywania się pod maskami: śmieszka, błazna, outsidera czy gwiazdy. Zachęcając młodych widzów do autentycznego wyrażania siebie, można również uczyć ich rozpoznawania własnych przebrań, zakładanych w różnych okolicznościach, oraz sprawić, by lepiej rozumieli, dlaczego uciekają się do takich „maskarad".

Pytania:

Dlaczego Krister chowa się za strojem Lisa? Z jakiego powodu za Lisa przebiera się Dino? Dlaczego tak ważne było odkrycie, kto jest lisem? Co znaczy metafora „nosić maskę"? Dlaczego ludzie nakładają różne „maski", „przebrania"? Czy ty sam czasem ukrywasz się za „maską"? Jakie to przebrania i czemu służą?

CC BY-NC-ND: uznanie autorstwa – użycie niekomercyjne – bez utworów zależnych 3.0 Polska
Licencja ta zezwala na rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie w celach niekomercyjnych oraz pod warunkiem zachowania go w oryginalnej postaci (nie tworzenia utworów zależnych).